

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 486/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Dudíťa a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Mgr. Slavomírom Hrinkom, hosťujúcim advokátom, Jičínská 2348/10, Praha, spolupracujúcim advokátom JUDr. Jozefom Ondřakom, Slovenská 69, Prešov, proti rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Ssk/76/2023 z 28. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na voľný pohyb osôb na účely zamestnania a podnikania, ako aj práva rovnocennosti zaobchádzania podľa čl. 5 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „nariadenie“) rozsudkom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že podstatou sporu sťažovateľa ako žalobcu proti Sociálnej poisťovni, ústrediu ako žalovanej v prerokúvanej veci je otázka, či a ako mala žalovaná zohľadniť obdobie poistenia sťažovateľa od 3. júna 2011 do 31. decembra 2011 podľa právnych predpisov Českej republiky pre starobný dôchodok vyplácaný podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Podľa § 66 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) by totiž obdobie dôchodkového poistenia v zmysle § 60 tohto zákona získané po vzniku nároku na starobný dôchodok (pri jeho súčasnom poberaní) viedlo k tomu, že tento dôchodok by sa zvýšil v zásade o jednu polovicu dôchodku, ktorý prislúcha

k tomuto obdobiu. Otázkou teda je, či existuje právny dôvod, aby sa na tento účel rovnako posudzovalo aj obdobie poistenia získané takto podľa českých právnych predpisov.

3. Podľa sťažovateľa právny názor najvyššieho správneho súdu, že nie je právny dôvod, aby sa ako obdobie dôchodkového poistenia v zmysle § 60 zákona č. 461/2003 Z. z. po vzniku nároku na starobný dôchodok rovnako posudzovalo aj obdobie poistenia získané takto podľa českých právnych predpisov, nie je správny.

4. Sťažovateľ je presvedčený, že situácia, keď riadne platil poistenie v Českej republike, ktoré sa mu nikde nezapočíta, je v rozpore so slobodou voľného pohybu osôb v Európskej únii, pretože sťažovateľovi neboli zaistené rovnaké podmienky pri podnikaní v Českej republike, akov nej majú českí občania, a nie sú mu dokonca ani zaistené tie isté podmienky, ako majú v Slovenskej republike slovenskí občania. Na tuto opakovanú argumentáciu najvyšší správny súd nereagoval. V tomto je rozsudok nepreskúmateľný, teda v rozpore s právom sťažovateľa na spravodlivý proces.

5. Najvyšší správny súd nesprávne v bode 12 rozsudku argumentuje, že čl. 5 nariadenia pre túto vec neplatí, pretože „*Zásady zaobchádzania s jednotlivými dobami však upravuje osobitne čl. 6 základného nariadenia, ktorý je v tomto smere lex specialis oproti čl. 5*“. Táto právna konštrukcia je úplne nesprávna, pretože nariadenie a ani osobitné vykonávacie ustanovenia nikde nestanovujú pre sťažovateľovu vec osobitný postup vylučujúci rovnocennosť zaobchádzania. Už zo samotného kontextu nariadenia a i princípov Európskej únie je zrejmé, že rovnocennosť zaobchádzania ako základný princíp nie je možné vylúčiť. Naopak, i podľa záveru najvyššieho správneho súdu v bode 17 odôvodnenia rozsudku konkrétna úprava pre sťažovateľovu vec chýba v slovenských právnych predpisoch i v nariadení. Zjednodušene povedané, zásada v čl. 6 nariadenia nevylučuje a nemôže vylúčiť rovnocennosť zaobchádzania. Naopak, ju len dopĺňa. V tomto je právny názor najvyššieho správneho súdu nesprávny.

6. Najvyšší správny súd v bode 13 rozsudku uvádza: „*Ako však opäť vyplýva z predvetia čl. 6, aj toto ustanovenie sa uplatňuje len subsidiárne, ak samo nariadenie neurčuje inak*.“ Ďalej ale už nie je jasné, či sa pre sťažovateľovu vec čl. 6 nariadenia uplatní alebo nie. Až z ďalších úvah v odôvodnení rozsudku by snáď bolo možné dovodiť, že ani čl. 6 sa v sťažovateľovej veci neuplatní. Ale ak by sa nemal čl. 6 nariadenia v sťažovateľovej veci uplatniť, potom by tento článok nemal „rušiť“ ako *lex specialis* uplatnenie čl. 5 nariadenia. V tomto je rozsudok nepreskúmateľný, teda v rozpore s právom sťažovateľa na spravodlivý proces.

7. Najvyšší správny súd v bodoch 14 až 18 odôvodnenia rozsudku obsiahlo vysvetľuje, prečo nie sú jednotlivé články nariadenia na danú vec aplikovateľné. Ak teda nariadenie (a dokonca ani zákon) neobsahuje špeciálnu úpravu pre sťažovateľovu vec, o to viac je podľa názoru sťažovateľa potrebné využiť zásadu rovnocennosti zaobchádzania podľa čl. 5 nariadenia.

8. Najvyšší správny súd v bode 17 odôvodnenia rozsudku uvádza: „*Pretože žalobca medzi 3. júnom a 31. decembrom 2011 nedosiahol žiadnu dobu poistenia podľa slovenských právnych predpisov, nie je možné určiť základ v zmysle čl. 52 ods. 1 písm. c) bodu i). Tento nedostatok by tak bolo možné napraviť len tým, že by sa na toto obdobie použila hodnota priemerného osobného mzdového bodu určená za obdobie pred dosiahnutím dôchodkového veku; to by však vôbec nezodpovedalo postupu tohto výpočtu v zmysle § 66 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. Okrem toho by to viedlo*

k systémovej diskriminácii pri výpočte starobného dôchodku podľa tohto ustanovenia medzi osobami, ktoré toto obdobie získali podľa slovenských právnych predpisov, a osobami, ktoré by ho získali podľa právnych predpisov iného členského štátu.“ To, že slovenská právna úprava nemá postup na riešenie sťažovateľovej veci, neznamená, že sa tento nedostatok nedá napraviť. Súdny majú aplikovať práve zásadu rovnocennosti zaobchádzania podľa čl. 5 nariadenia tak, aby nebola ani v neprospech, ani v prospech sťažovateľa. Možný spravodlivý návrh výpočtu navýšenia svojho starobného dôchodku sťažovateľ uvádzal opakovane. Navyše argumentácia najvyššieho správneho súdu diskrimináciou v neprospech sťažovateľa je úplne nezmyselná.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv a článkov podľa ústavy, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, nariadenia a Zmluvy o fungovaní Európskej únie napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu ako kasačného súdu v systéme správneho súdnictva.

10. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

11. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu alebo iného orgánu verejnej moci nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu a inú právnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (m. m. II. ÚS 153/2018).

12. Ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade

a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

13. Okrem toho treba poukázať na povahu a špecifiká správneho súdnictva, ktorého úlohou nie je nahradzovať činnosť orgánov verejnej správy, ale len preskúmať zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy, teda preskúmať to, či pri riešení konkrétnych otázok rešpektovali príslušné predpisy. Správny súd nie je súdom skutkovým, ale súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutých rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy (IV. ÚS 127/2012).

14. Podstatou námietok sťažovateľa proti rozsudku najvyššieho správneho súdu je jeho nesúhlas s nezohľadnením obdobia poistenia od 3. júna do 31. decembra 2011 získaného v Českej republike pre výpočet výšky starobného dôchodku po vzniku nároku na starobný dôchodok (2. júna 2011), poukazujúc na čl. 5 nariadenia, ktorý priznáva rovnaké právne účinky udalostiam, ktoré nastali aj v inom členskom štáte, a preto sa obdobie dôchodkového poistenia podľa slovenských právnych predpisov má prisúdiť aj obdobiu získanému podľa českých právnych predpisov. Najvyšší správny súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia (body 11 až 17) podrobne a zrozumiteľne sťažovateľovi objasnil, na základe akých skutočností a na podklade akej právnej úpravy vec právne posúdil, postupne poukazujúc na subsidiaritu jednotlivých článkov nariadenia (čl. 5 a čl. 6 nariadenia), na vec sťažovateľa sa nevzťahujúci čl. 57 nariadenia týkajúci sa iba dôb získaných do vzniku poistnej udalosti – dosiahnutia dôchodkového veku (obdobie od 3. mája do 2. júna 2011 žalovaná pri výpočte starobného dôchodku zohľadnila, pozn.) a uzatvárajúc, že v súlade s čl. 52 ods. 1 písm. b) nariadenia nie je možné zohľadniť ďalšie obdobie poistenia získané po vzniku poistnej udalosti, keďže sťažovateľ nedosiahol žiadnu dobu poistenia podľa slovenských právnych predpisov. Predmetné ustanovenie nariadenia je podľa názoru najvyššieho správneho súdu vo vzťahu k pracovníkom uplatňujúcim právo na voľný pohyb nediskriminačné a natoľko jasné, že nebolo potrebné obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie s prejudiciálnou otázkou. Napokon najvyšší správny súd v bode 18 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia doplnil aj vysvetlenie možného zohľadnenia skutočností, ktoré nastanú po vzniku nároku na starobný dôchodok (čl. 59 nariadenia) a ktoré umožňujú vykonať nový výpočet dôchodku podľa čl. 52 nariadenia s tým, že tieto okolnosti sú relevantné, pokiaľ môžu ovplyvniť výpočet dôchodku len k okamihu vzniku poistnej udalosti, čo však nie je prípad sťažovateľa.

15. Najvyšší správny súd na argumenty v kasačnej sťažnosti odpovedal adekvátnym a ústavne udržateľným spôsobom, právne závery namietaného rozsudku preto nemožno považovať za zjavne mylné. Pokiaľ sťažovateľ považuje odôvodnenie za nezrozumiteľné, ústavný súd konštatuje, že nie každé právne posúdenie je možné vysvetliť úplne lapidárne. Podstatná je v tejto veci logická spojitosť (prepojenosť) a odôvodnenosť myšlienkového postupu najvyššieho správneho súdu pri interpretácii aplikovaných právnych noriem.

16. Ak sa sťažovateľ s názorom všeobecných súdov nestotožňuje, táto skutočnosť sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutých

rozhodnutí. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok.

17. Námietky sťažovateľa v ústavnej sťažnosti tak neboli v súhrne spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu, a teda ani spôsobiť porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. V súvislosti s namietaným porušením práva na hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy v sťažnosti absentuje akékoľvek relevantné odôvodnenie tvrdeného porušenia tohto práva majúce ústavnoprávny rozmer.

18. Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 12 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje, že tento článok má charakter všeobecného ústavného princípu a primárne neformuluje základné právo ani slobodu fyzickej osoby alebo právnickej osoby.

19. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 5 písm. b) nariadenia ústavný súd dodáva, že hoci nariadenia predstavujú právne záväzné akty orgánov Európskej únie, nie sú referenčnou normou v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, v zmysle ktorého ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Ústavný súd preto nemá dostatok právomoci konať a rozhodnúť o porušení uvedenej ústavnej normy v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

20. Na tomto základe ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

21. Ústavný súd tiež poukazuje na nedostatočne formulovaný petit ústavnej sťažnosti, v rámci ktorého sťažovateľ len stroho navrhuje, aby ústavný súd jeho ústavnej sťažnosti vyhovel a vec vrátil na ďalšie konanie. Len v úvode sťažnosti sťažovateľ (kvalifikovane právne zastúpený) označuje práva, ktoré boli rozsudkom najvyššieho správneho súdu podľa jeho názoru porušené. V nadväznosti na výsledok konania ústavný súd nepristúpil v danej veci k odstraňovaniu uvedeného nedostatku a ustálil predmet svojho prieskumu tak, ako to uviedol v záhlaví tohto uznesenia. Predmetný postup zvolil z dôvodu procesnej ekonómie, keďže ani jeho prípadné odstránenie by podľa názoru ústavného súdu už nemohlo viesť k inému rozhodnutiu o tejto ústavnej sťažnosti, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. októbra 2024

Libor Duľa
predseda senátu